

Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Smedjebackens järnvägsstation

Smedjebacken station ligger i tätortens södra delar. Den välbevarade byggnaden ingår i ett stilmässigt helhetskoncept av byggnader i nationalromantisk utformning längs järnvägssträckningen Ängelsberg – Vansbro. Smedjebackens järnvägsstation byggnadsminnesförklarades 2013.

Miljö

Smedjebackens järnvägsstation är belägen söder om Kolbäcksås. Stationen omfattar stationshus, avträdeshus, bodlänga och bangård samt ett lokstall i den västliga delen av bangården. Stationsplan avgränsas av en enkelsidig allé mot en sluttning i norr. Tidigare har även funnits ett godsmagasin, som flyttats till Smedjebackens hamn. Ett ställverk, vattenhäst och en järnvägsstationspark är borttagna.

Figur 1. Stationsbyggnaden med bangården i förgrunden, avträdeshus och bodlänga till vänster. Stationsplan bakom huset. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnaden

Stationshuset uppfördes 1900 i två våningar och är byggt i tegel som slätputsats. Byggnaden har en nationalromantisk karaktär genom sitt branta tak och sin kontrastrika färgställning med bland annat tidstypiskt gröna fönster och skorstenar med inlagda bårder av grönt kakel.

Genom den i grunden symmetriska uppbyggnaden har den dock även stilmässig tillhörighet i en klassicistisk byggnadstradition som tillhör 1800-talet. Här finns exempelvis fönster utformade med så kallade stickbågar. Utmärkande är det utskjutande, helvalmade sadeltaket som är belagt med mörk skiffer från Grythyttan. Över andra våningens fönster är fasaden försedd med röd-/ vitkaklade gavelfält under dekorativa takutsprång. I nederkant är dessa avgränsade av en smal putsad list som fortsätter runt hela huset.

På taket finns insprängda lunettfönster som befäster en strikt ordning tillsammans med de tre vitputsade skorstenarna. Av de ursprungligen tio fönsterformaten är de flesta bevarade. På byggnadens baksida finns ett halvcirkelformat trapphus. I riktning mot spårområdet bärs ett skärmtak av delvis svarvade snedsträvor. Sparrarnas tassar på alla tak är vågformigt utskurna. Stationsnamnet står skrivet med grönt kakel på vit botten omgiven av en röd ram.

Två små skärmtak på baksidan är senare ersättningar för ett tidigare skärmtak och en liten inbyggd veranda. Alla dörrar har bytts ut och interiört är stationen ombyggd omkring 1940. Efterhand har även materialbyten gjorts i inredningen.

Till stationen hör även ett avträdeshus byggt i tegel som slätputsats. Byggnaden är till formen kvadratisk och försedd med skifferbelagt tälttak som avlutas med en lanternin för ventilationen. Takfoten har dekorativt utformade taksparrar och konsoler. Runt byggnaden löper en bård av gröna kakel och ovanför dessa finns igensatta lunettfönster.

Det arkitektoniskt gemensamma grundtemat omfattar också en bodlänga av trä som i sin grundkonstruktion är en regelverksbyggnad med skifferbelagt sadeltak. Gestaltningen av byggnaden innefattar paneler som är både liggande och stående, fiskbensmönstrade dörrar, figursågade fönsteromfattningar och avslut. Byggnaden är rödfärgad med undantag för de vita gavelröstena. Omfattningar runt fönster och dörrar samt vindskivor är kontrastrikt grönmålade. Byggnaden stod tidigare på en annan plats inom stationsområdet.

Figur 2. Stationshusets baksida med de två skärmtaken och stationsplan framför. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 2. Skiffertaket med takutsprång och lunettfönster samt de dekorativa gavelfälten i rött och vitt. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 3. Skärmtakets delvis svarvade snedsträvor. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 4. Bevarad inredning från 1940-talet i väntsalen. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 6. Till vänster bodlängan i tidsenlig panelarkitektur, med figursågade fönsteromfattningar och skiffertak. Till höger det slätputsade avträdeshuset med tälttak och lanternin. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 7-8. Den gröna kakelbården och taksparrarna på avträdeshuset. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

Den välbevarade järnvägsstationen ingår i ett stilmässigt koncept av byggnader utefter den dåvarande järnvägslinjen mellan Ängelsberg och Vansbro. Den påkostade arkitektoniska utformningen är representativ för den föreställning om framtiden som uppbyggnaden av järnvägsnätet vid sekelskiftet 1900 utgjorde.

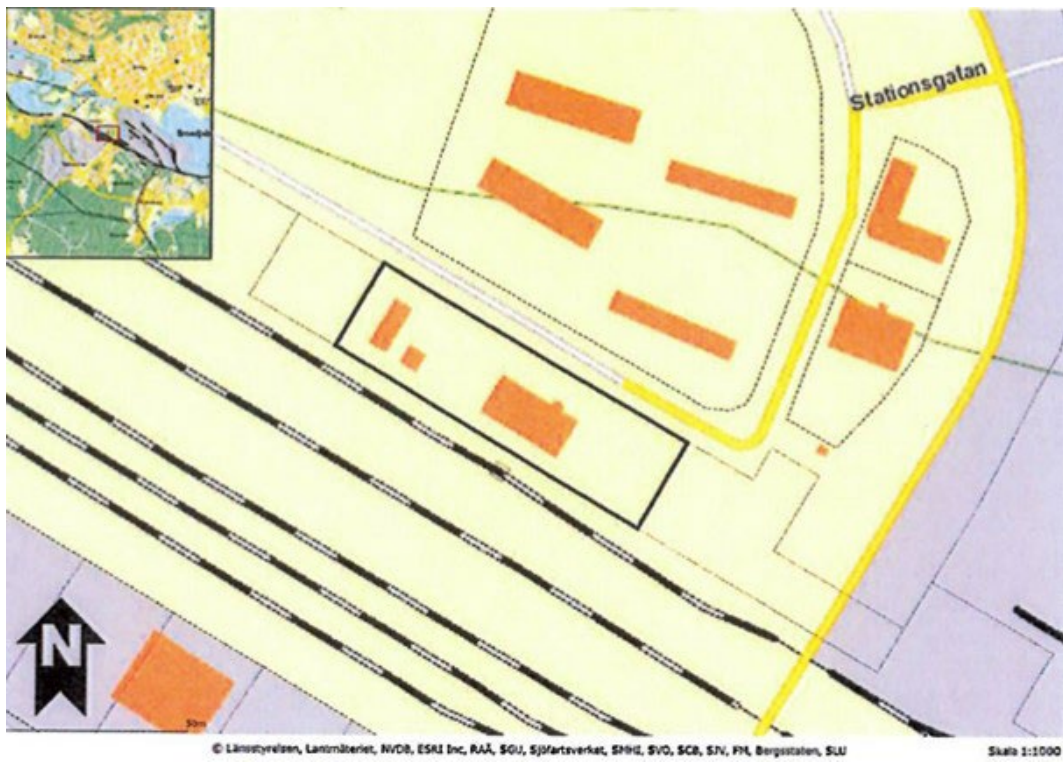
Skyddsbestämmelser

1. Byggnaderna på bifogade situationsplan får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras med för byggnaden typiska material, färger och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
3. Området kring byggnaderna, som på bilagd situationsplan är markerad med en röd linje, skall hållas i vårdat skick. Eventuella nya byggnader skall godkännas av Länsstyrelsen.

Om särskilda skäl finns får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14§ KML lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om vården av det i byggnadsminnet ingående skyddsområdet.

Figur 5. Byggnadsminnets skyddsområde markerat med tjock svart linje.

Administrativa fakta

Kommun: Smedjebacken

Fastighetsbeteckning: Smedjebacken 2:22

Byggnadsminnesförklaring: 2013.02.08

Tillgänglighet: Stationen är i bruk.

[Byggnadsminnesförklaring Järnvägsstationen beslut 2013.02.08](#)
[Järnvägsstationen i Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister](#)